

Földmivelők Naptára

az 1928-ik szökő évre.

Hasznos tudnivalók és más olvasmányok.

Kiadja: A Karcagi Sajtóalap.

Uralkodó bolygó ez évben a Merkúr.

1927.

Nyomatott Klein Mór könyvnyomdájában,
Karcag.

Az utolsó boszorkányégetés Debrecenben.

Irta: Dr. Szabó István.

Tudós Kálmán királyunk, akit éppen nagy tudománya miatt hívtak könyves-nek, kimondta ugyan, hogy boszorkányok nincsenek, de még a királyi szó sem tudta meggyőzni a kor babonás lelkét. De vita folyik arról is, vajjon Kálmán király mindenféle boszorkányságot megtagadott-e, mert hiszen ő csak strigákról, éjjelente madár alakot öltő személyekről beszélt, akik ablakokban házak tetején szoktak ijesztő módon csikorogni, pedig azidőben éppugy boszorkányoknak tekintették a bűvösbájos, kantaires, tudományos, ördögös asszonyokat, vagy asszonyi-képben éjjel járkáló ördögöket s a pizskafán repülő vén banyákat is. Nem is lett Kálmán király intelmének fogantja, sőt éppen az ő halála után a későbbi századokban fajult el megdöbbenő arányokban az egész keresztyén világon a boszorkányüldözés, melynek élén a szerzetesek állottak.

Természetesen Magyarországon is új erőre kapott a vallásos babonasággal tüzelt üldözés. A fenmaradt irások százait és százait sorolják fel azoknak a szerencsétleneknek, főleg asszonyoknak, leányoknak, akik a boszorkányság vádjával terhelten szörnyüeség halált haltak.

Debrecenben is üldözték a boszorkányokat. Az 1500—1600-as években egész sereg ítéletet hozott a törvényszék. Nagyobbrésze a városból való kiűzésre szólott, de közel huszjolyan esetet őriznek a fakuló foliánsok, mikor halált mondtak a torturával megkinzott s borzalmas kínok között minden képtelenséget bevalló nyomorultak fejére. Irói képzelet nem tudná úgy elképzelni a boszorkánytanyát, ahogy azt a tortura alatt nyögő vádlottak leirták. Elmondták, hogy nyargaltak a Gellérthegyre, majd máskor, hogy gyűltekjössze a nagy-erdei tanyájukon s miképpen tanácskoztak duhajkodtak. De ha nem is vallották be, mindig rakadtak tanuk, akik mindet állták. Így jutottak a hóhér kezébe. Legtöbbször elevenen égették őket. de Bagoly Gergelyné 1629-ben például lefejezték, Pap Ilkát pedig 1681-ben égetés előtt először agyonkövezték.

Alig mult kétszáz éve, hogy az utolsó halálos ítéletet mondták ki Debrecenben.

Izgalmas esztendő volt a jámbor debreceniek számára mindenképpen az 1720-ik. Az év elején többször kivulladt a város. Hol itt

hol ott reptél fel a vörös-kakas. Nagy volt az ijedelem. Az emberek képzelete ilyenkor jobban működik.

Igen rossz időben került tehát a városi fiskus kezére Sarkadi Judit. Valami szegény nőszemély lehetett, aki csavargásból élt. A fiskus azt a vádat emelte ellene, hogy „hamisan“ koldult. Tehát Juditnak nem volt joga koldulni. Ami annál nagyobb baj volt, mert mikor aztán egyik portán kenyérenél nem kapott egyebet, elhagyta a koldulók türelme és kifakadt.

— „No adnátok még, az anyátok tejét is megkesergitek!“—

Még ez is hagyján lett volna, de ami ezután esett, az már nem mindennapi dolog volt. A házakban nagy hamar hajigálás kezdődött, az edények lefordultak a polcokról, repültek jobbra-balra. A megrémült házbeliek végül is lefoták Juditot s erre elmúlt mindjárt a hajigálás is.

Ezt vallották Judit ellen május 7-én a bírák előtt, Nem volt kétség Judit boszorkányságában, fiskus urunk tűzhalált kért az ördögi perszóna fejére. Hiába tagadott mindent Sarkadi Judit, a pert elhalasztották, Juditot letették a városháza nyirkos pincetömlöcébe, fiskus urunk pedig újabb bizonyítékok után nézett. Szükség volt újabb tanukra, mert a vádlott álhatatosan tagadott.

Akadtak újabb tanuk, újabb bizonyságok, úgy, hogy végül is a törvényszék június 8-án meghozhatta ítéletét, amey szólt ekképpen :

— „Sok gonosz cselekedeti világosak, ugymint fenyegetődései, Sós János házánál utána következett hajigálódzás, kertből foghagymának feltépése, az tömlöcben nyakárul, kezirül az lakatnak 3 izben le pattogzása, ott is a rabok között (mint is attestálnak) arculverések és sok természet ellen való dolgok és tettek és apparitiók az ő képében, tiszta személyen nem eshetik. Examináltassék meg jól, ha nem vall, aztán tortuáltassék“.

S végül az igazságnak elégtételére „égettessék meg“.

A tortura megtörtént, Sarkadi Judit tagadott. Elviselte a kínzás szörnyüségait. Ugy is fejen volt már a halál.

Ez volt az utolsó halálos ítélet, melyet Debrecenben boszorkány perben hoztak. A felvilágosodás emberies meleg sugarai átütöttek a középkor misztikus, rajongó babona boltozatán s lassanként az emberek is megbékéltek a boszorkányságokkal. De ez a folyamat sem egyszeribe mert végbe, Sarkadi Judit után még többször ítelt el a debreceni törvényszék boszorkányokat, De nem halálra. Vigh Istvánnét meg „csapták“ s férjével együtt kiüzték a városból. Csengeriné Bodrogközi Katót egész családjával kikergették s a házat lerombolták.

S így tovább a szerencsétlenek. Alig kétszáz évvel ezelőtt. Talán nagyapáink nagyapái még látták is őket.

A mai kor gyermeke pedig még meszében sem hiszi, el.